

PETRO CHR. ILIEVSKI — SEXAGENARIO

Учесниците на Вториот југословенски научен собир „*Antiquitas ac tempora nostra*“, собрани во Нови Сад, еднодушно решија, овој број на Жива Антика да му биде посветен на истакнатиот југословенски научник од областа на класичните науки, проф. Петар Хр. Илиевски по повод шеесет години од неговиот живот и повеќе од четвртина век од неговата плодна научна и педагошка дејност.

Професорот Петар Хр. Илиевски е роден на 2.VII 1920 година во с. Горно Бигор Доленци — Кичевско. Основно училиште завршил во родното место, нижа гимназија во Неготин (СР Србија) и богословија со одличен успех во Битола. Студирал теологија на Богословскиот факултет во Софија. Студиите ги прекинува поради учество во НОП од јуни 1942 г., а во НОБ од септември 1944 г. до крајот на војната. По завршувањето на Богословскиот факултет во 1946 г. се запишува на Философскиот факултет во Скопје на Историската група и работи како наставник во скопските гимназии и средните медицински училишта. Во октомври 1952 г. стапува во служба на Философскиот факултет во Скопје како библиотекар при Катедрата за класична филологија и наедно администратор на сп. Жива Антика. Истовремено се префрла од Историската на Групата за класична филологија на којашто дипломира во 1956 година, и истата година избран е за асистент на Катедрата за класична филологија. Во 1960 г. по успешно одбранетата докторска дисертација „*Аблативот, инструменталот и локалитивот во најстариите грчки текстови*“ избран е за доцент при Катедрата за класична филологија на Философскиот факултет во Скопје. Од 1961 до 1963 г. покрај редовната настава водел и курс по старогрчки јазик за соработниците од овој факултет. Во учебната 1964/5 г. предавал латински јазик на Медицинскиот факултет во Скопје, а во учебната 1966 г. избран е за вонреден професор на Катедрата за класична филологија на Философскиот факултет во Скопје. Од 1970 г. е раководител на Катедрата за класична филологија, а во учебната 1971 г. избран е за редовен професор на Философскиот факултет во Скопје. Денес, проф. Петар Хр. Илиевски е раководител на Наставно-научната студиска група за класични студии на Философскиот

факултет во Скопје и професор по историска латинска и грчка граматика со микенологија.

На полето на класичните науки присутен е проф. Илиевски повеќе од четврт век со свои оригинални решенија и сугестии по одделни лингвистички проблеми, објавени ширум светот во разни домашни и странски списанија на македонски, англиски, српско-хрватски, италијански и германски јазик. До денес има објавено близу 130 трудови од разни научни дисциплини: од грчкиот и латинскиот јазик, од историјата на македонскиот јазик и македонската литература, од балканологијата — давајќи при тоа свој драгоцен придонес во изучувањето на секоја област одделно.

По својот обем и високото научно и стручно ниво особено се издвојуваат студиите од областа на грчкиот јазик, од новата научна дисциплина — микенологија — родена по дешифрирањето на микенското Линеарно В писмо во 1952 година. На оваа млада научна дисциплина и на сè она што таа значи за изучувањето на грчкиот јазик, грчката историја и археологија, проф. Илиевски ѝ има посветено повеќе од седумдесет трудови. Во врска со научно-истражувачката работа од областа на микенологијата, проф. Илиевски бил на студиски престој во учебната 1957/58 г. во Англија при Cambridge University како стипендист на Скопскиот универзитет. Во 1965 и 1969 г. работел во Мусенаеан Epigraphy Room во Cambridge, а во 1959 г., 1964 г. и 1976 г. работел во музеите на Атина и Ираклион директно со микенските плочки пишувани со Линеарно В писмо.

Изучувајќи го микенскиот грчки дијалект преку грчката лексика и нејзините фонетски и морфолошки законитости проф. Илиевски има предложено повеќе свои оригинални решенија и сугестии за идентификацијата на одделни микенски лични имиња, зборови и идеограми кои се среќаваат на микенските натписи. Во предложените научни студии и прикази тој обработува повеќе разни проблеми и прашања од областа на микенската епиграфија, палеографија, морфологија и фонетика, потоа, од областа на зборообразувањето во микенскиот грчки дијалект и др.

Извонредно значајни се етимолошките белешки на проф. Илиевски за идентификацијата на одделни микенски лични имиња, како нпр.: *Po-da-ko*, *A-da-ra-ko*, *We-ra-jo*, *Ki-zo*, *Pu-zo*, *A-ka-ma-jo*, *A-ka-ma-wo*, *A-ka-ma-no*, *Ka-ki-ro*, *Ka-ke-u*, *Ko-ti*, *Ko-te-u*, *Te-ru-ro*, *Me-tu-ro*, *Ko-tu-ro*, *E-ri-ka-we-e*, *A-ri-ja-to* и др. Предложените идентификации се веројатни а некои од нив речиси сигурни. Тие секогаш се задлабочени и критични и во најголемиот број случаи претставуваат драгоцен придонес во изучувањето на грчката ономастика и фонетика од микенската епоха. Преку етимолошките белешки и речникот на микенската ономастика проф. Илиевски на мошне занимлив начин извлекува драгоцен податоци за општествената, културната и социјално-политичката структура на микенското општество.

Во непосредна врска со истражувањата на микенската ономастика спаѓаат и студиите на проф. Илиевски од областа на зборообразувањето во микенскиот грчки дијалект (бр. 55, 78). Во овие студии се потцртува и илустрира со примери адјективското значење на суфиксот *-eús* во најстариот грчки дијалект. Посебно се задржува на микенскиот збор *wo-ne-we* и докажува дека истиот означува овци одн. овни или јагниња *woinewes* одбележени така според својата боја „винена“. Во студијата бр. 31 се врши ревизија на читањето на два пилски натписа и предлага ново оригинално читање.

Во соработка со проф. Михаил Д. Петрушевски во 1958 г. успешно е идентифициран силабограмот *85 со фонетска вредност *ai* официјално усвоена на V интернационален колоквиум по микенолошки студии одржан 1970 г. во Саламанка. Во 1966 г. дава сугестија за возможно решение на идеограмите *134 и *190 и при тоа истакнува дека овие два идеограма се веројатно две различни варијанти од еден ист знак, кој по сè изгледа служел за одбележување на лосени питуи.

Меѓу бројните студии посветени на изучувањето на микенскиот грчки дијалект особено се издвојуваат оние кои се однесуваат на прашањето за присуството на аблативот во микенскиот грчки дијалект, одн. на кој начин бил искажуван аблативскиот падежен однос во најстариот грчки дијалект. Овие проблеми од областа на микенската морфологија и синтакса проф. Илиевски студиозно ги обработува во својата докторска дисертација „*Аблативот, инструменталот и локативот во најстариите грчки текстови*“ — една меѓу првите докторски тези од областа на микенологијата, во која, по систематска обработка на податоците добиени со внимателно читање на микенските текстови, констатира и открива низа нови примери од употреба на аблативски падежни функции кои редовно се предаваат со инструменталски форми во микенскиот грчки дијалект.

Бил покануван и учествувал со свои реферати и дискусии на повеќе домашни и меѓународни научни собири од областа на класичните науки, славистиката, балканологијата и македонскиот јазик.

Драгоцен придонес даде проф. Илиевски во изучувањето на македонскиот јазик и македонската литература. Извонредно значајни се неговите научни студии и прикази од областа на словенските преводи на „*Дамаскините*“ и, особено за *Македонскиот превод на Дамаскиној*. За таа цел тој престојувал во летните месеци 1961 г. и работел во ракописните одделенија на библиотеките во Белград, Софија и Пловдив по темата за македонскиот превод на дамаскиној. Со помошта на микрофилмови од ракописи на библиотеките во Москва и Киев успеал да го комплетира *Македонскиот превод на Дамаскиној* и во врска со тоа објавил повеќе научни студии и прикази (бр. 15, 33, 75, 88, 91, 99, 116).

Сепак, од областа на дамаскинарската книжнина по својот обем и високото научно ниво особено се издвојува книгата на проф. Илиевски „*Кринински дамаскин*“, која, во научните кругови, со право се смета дека претставува заокружена целина во изучувањето на јазикот и стилот на словенските преводи на словата на Дамаскин Студит.

Во непосредна врска со истражувањата на македонистиката спаѓаат и студиите на проф. Илиевски од областа на балканологијата (бр. 24, 34, 52, 73, 74, 86, 93, 96, 124, 126, 127). Во овие научни студии и прикази тој го иследува најстариот балкански лексички супстрат од претсловенско потекло, старите словенски основи излезени од употреба како и други меѓујазични контакти од постаро и поново време кои учествуваат во формирањето и развојот на лексиката, ономастиката и топонимијата во словенските јазици од нивниот јужен и југоисточен дел.

Како признат научник и ценет Универзитетски професор активно е вклучен во повеќето наставно-научни и воспитно-педагошки дејности на Филозофскиот факултет во Скопје. Исклучително е значајно неговото настојување за повторно отварање на класични паралелки во гимназијата „Јосип Броз Тито“ во Скопје, единствени од овој вид во СР Македонија и за изведувањето на наставата за постдипломски студии од областа на микенологијата кои, во Југославија единствено се изучуваат на нашиот Универзитет. Од областа на класичните науки држел предавања надвор од Скопје на следниве факултети: во Рим, Белград, Љубљана и Тирана.

[На припремањето и издавањето на сп. Жива Антика активно работи речиси од неговите први броеви до денес. Како главен и одговорен уредник веќе една деценија постојано води грижа за развојот и угледот што го има сп. Жива Антика меѓу југословенските и странските научни кругови.

Член е и соработник на повеќе научни и културни институции и установи во земјата и странство. За дописен член на Македонската академија на науките и уметностите избран е во 1979 година. Вршел и обавува низа научни и општествени задолженија. За неговите заслуги во научната и општествената дејност тој се здоби со високи признанија и награди. Одликуван е со Орден заслуги за народ со сребрена звезда, Орден на трудот со златен венец, а во 1972 година добитник е на највисоката Републичка награда „11 Октомври“.

Честитајќи му го јубилејот, уште еднаш ја изразуваме нашата топла благодарност кон човекот, научникот и педагогот, за сè она што сторил на полето на развојот и унапредувањето на класичните студии во Македонија и Југославија, за угледот на сп. Жива Антика и му посакуваме уште многу нови работни успеси во неговата научна и педагошка дејност.

Скопје.

М. М. Тодоровиќ.